

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 43/2010 vp

Hallituksen esitys kuluttajaturvallisuuslaiksi ja laiksi rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on lähettänyt 7 päivänä syyskuuta 2010 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen kuluttajaturvallisuuslaiksi ja laiksi rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 99/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kaupallinen neuvos Ilkka Cantell, työ- ja elinkeinoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Marjo Lahelma, oikeusministeriö

- ryhmäpäälikkö Kaisa Mäntynen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
- tulliyli tarkastaja Päivi Simpanen, Tullihallitus
- lakimies Pauliina Kanerva, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- ylitarkastaja Kirsi Hyvönen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- erityisasiantuntija Tarja Hartikainen ja lakimies Leena Hoppu-Mäenpää, Suomen Kuntaliitto
- asiantuntija Niina Harjunheimo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lainopillinen asiamies Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kuluttajaturvallisuuslaki, joka korvaisi voimassa olevan lain kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Tavoitteena on kehittää yleistä kuluttajaturvallisuuslainsäädäntöä niin, että sen säännökset ovat selkeitä niin toiminnanharjoittajien kuin viranomaistenkin kannalta.

Uudessa laissa ehdotetaan yksinkertaistettavaksi ja selkeytettäväksi laissa käytettäviä käsitteitä. Samoin selkeytettäisiin ja jossain määrin muutettaisiin lain hallinnollisia pakkokeinoja sekä valvontaviranomaisten toimivaltuuksia koskevia säännöksiä. Myös muun muassa valvontaviranomaisten tietojensaantioikeutta kos-

kevaa sääntelyä ehdotetaan tarkistettavaksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännöksiä kuluttajapalveluja tarjoavan tahon velvollisuudesta tehdä toiminnastaan etukäteen ilmoitus valvontaviranomaiselle ja laatia toimintaansa koskeva turvallisuusasiakirja silloin, kun on kysymys palvelusta, johon liittyy merkittäviä riskejä.

Uusi laki on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Velvollisuus laatia turvallisuusasiakirja tulisi kuitenkin voimaan lain voimaantulohetkellä harjoitettavien palve-

lujen osalta vasta kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun laki on tullut voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään kuluttajaturvallisuuslakiin tehdyin lähinnä teknisluonteisin täsmennyksin ja muutoksin.

Kuluttajaturvallisuuslain tavoitteena on varmistaa kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuus. Laki vastaa pääosin kumottavaa lakia kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. Merkittävimmät muutokset liittyvät kuluttajapalvelujen turvallisuuteen. Palvelun tarjoajan on tehtävä ennen palvelun tarjoamisen aloittamista kunnan valvontaviranomaiselle ilmoitus tarjoamistaan lain 6 §:ssä lueteluista palveluista (14 kohtaa), joihin saattaa liittyä merkittäviä riskejä. Ilmoitus on tehtävä myös silloin, kun toimintaa olennaisesti muutetaan tai palvelun tarjoaja vaihtuu. Kunnan valvontaviranomaisen on toimitettava ilmoituksen tekijälle viipymättä vastaanottoilmoitus.

Palvelun tarjoajan, jonka on tehtävä edellä tarkoitettu ilmoitus, on laadittava turvallisuusasiakirja (7 §), joka sisältää suunnitelman vaarojen tunnistamisesta ja riskien hallinnasta sekä niistä tiedottamisesta. Turvallisuusasiakirja on tarkoitettu toiminnanharjoittajan omaan käyttöön. Pyydettyä se on toimitettava valvontaviranomaiselle.

Talousvaliokunta pitää lain tavoitetta tärkeänä. Palvelun tarjoajan on huolehdittava siitä, että hänen tarjoamastaan palvelusta ei aiheudu vaaraa kuluttajalle. Siitä huolimatta, että uusi ilmoitusvelvollisuus on hallituksen esityksessä tarkoitettu keveäksi, valiokunnan kuulemisissa on arvosteltu erityisesti ilmoitusvelvollisuuden aiheuttamaa byrokratiaa. Osa kuluttajaturvallisuuslain mukaisista ilmoitusvelvollisista on ilmoitusvelvollisia myös terveydensuojelulain (13 §) ja elintarvikelain (14 a §) mukaan. Samasta kohteesta on tehtävä ilmoitus käytännössä samalle kunnan viranomaiselle usean eri lain

perusteella. Valvontaviranomaisten toimivaltuudet eri lakien ilmoitusten perusteella ovat erilaiset.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että turvallisuudesta tinkimättä kuluttajaturvallisuuslain mukaiset toiminnanharjoittajan velvollisuudet voidaan hoitaa joustavasti ja keveästi. Viranomaisten tulee huolehtia siitä, että eri lakien perusteella tehtävät ilmoitukset voidaan hoitaa sähköisesti ja niin, ettei saman toiminnanharjoittajan tarvitse tehdä useita ilmoituksia samalle valvontaviranomaiselle.

Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin mukaan lakia ei sovelleta palveluihin, joita yhdistys tai muu yhteisö tarjoaa jäsenilleen muussa kuin elinkeinotoiminnassa.

Perustelujen mukaan (s. 45) soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös palvelut, joita tarjotaan jäsenyyttä harkitseville. Talousvaliokunta toteaa selvyuden vuoksi, että raja koskee vain jäsenille tarjottavia palveluja, kuten laista ja perustelujen toisesta kohdasta käy ilmi.

Yksityiskohtaiset perustelut

8, 13, 17, 20—24, 26, 32, 35 ja 37—42 §. Turvatekniikan keskus on muuttunut Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi 1.1.2011 voimaan tulleella lailla (1261/2010). Tämän johdosta vastaava muutos on tehty käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen edellä mainittuihin pykäliin.

22 §. *Kunnan valvontasuunnitelma.* Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan kunta laatii ja hyväksyy kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen turvallisuuden säännöllistä valvontaa koskevan suunnitelman.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vakiintuneesti on noudatettu työnjakoa, jonka mukaan keskushallinnon valvontaviranomainen, nykyisin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto,

valvoo pääasiassa kulutustavaroiden turvallisuutta ja kunnan valvontaviranomainen kuluttajapalvelujen turvallisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan tarkoitus on noudattaa jatkosakin samaa työnjakoa.

Edellä olevan johdosta pykälän 1 momenttia on muutettu siten, että kunta laatii ja hyväksyy kuluttajaturvallisuuden valvontaa koskevan suunnitelman mainitsematta erikseen kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelujen valvontaa.

45 §. *Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka.* Lakiehdotuksen valmisteluvaiheen 26 § on jaettu hallituksen esitykseen kahdeksi pykäläksi, joista 26 § koskee viranomaisten il-

moitus- ja tiedonantovelvollisuutta ja 27 § valvontaviranomaisen tietojensaantioikeutta. Tämän johdosta 45 §:n 2 momenttia on täydennetty viittauksella 27 §:ään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Kuluttajaturvallisuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—4 §
(Kuten HE)

2 luku

Toiminnanharjoittajan velvollisuudet

5—7 §
(Kuten HE)

8 §

Vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ilmoittaminen

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä *Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle* silloin, kun kyseessä on vaarallisesta kulutustavarasta tai kuluttajapalvelussa käytettävä tavara, ja kunnan valvontaviranomaiselle, kun kyseessä on vaarallinen kuluttajapalvelu.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

9 §
(Kuten HE)

3 luku

Vaatimustenmukaisuus

10—12 §
(Kuten HE)

4 luku

Valvontaviranomaiset

13 §

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista sekä suunnittelee, ohjaa ja kehittää valvontaa. *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* tehtävänä on myös huolehtia yleisestä tuoteturvallisuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/95/EY 11 artiklassa tarkoitetuista ilmoituksista Euroopan komissiolle.

(2 mom. kuten HE)

14—16 §
(Kuten HE)

17 §

Kiireelliset toimet

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viranhaltijan 1 momentin nojalla tekemä 35, 37 tai 38 §:ssä tarkoitettu päätös on viipymättä saatettava *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* ratkaistavaksi. *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* on ratkaistava asia ensi tilassa.

18 §
(Kuten HE)

5 luku

Kuluttajaturvallisuusvalvonta

19 §
(Kuten HE)

20 §

Valtakunnallinen valvontaohjelma

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto laatii tämän lain valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi

ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen valvontaohjelman. Ohjelmassa määritellään tarkastukset, valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet ja esitetään valtakunnallinen näytteenotto-suunnitelma. Ohjelmassa esitetään myös valvontakohdetyyppien riskinarvioinnin perusteet sekä menetelmät ohjelman toteutumisen arviointia varten.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

21 §

Aluehallintoviraston suunnitelma

Aluehallintovirasto laatii tämän lain mukaisen tehtäviensä toimeenpanoa koskevan suunnitelman ottaen huomioon *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman ja ohjaa kuntien valvontaa tältä osin.

(2 mom. kuten HE)

22 §

Kunnan valvontasuunnitelma

Kunta laatii ja hyväksyy *kuluttajaturvallisuuden* säännöllistä valvontaa koskevan suunnitelman siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista ja ehkäisee kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta aiheutuvia terveys- ja omaisuusvaaroja. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* laatima valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava ja käsiteltävä kunnan monijäsenisessä toimielimessä tarvittaessa, vähintään kolmen vuoden välein.

(2 mom. kuten HE)

23 §

Tullilaitoksen valvontasuunnitelma

Tullilaitos laatii vastuullaan olevasta valvonnasta suunnitelman ottaen huomioon *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* laatiman valtakunnallisen valvontaohjelman ja ohjaa valvontaa tältä osin.

(2 mom. kuten HE)

24 §

Erityistilanteisiin varautuminen

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on laadittava suunnitelma kuluttajien ja kuluttajiin rinnastettavien henkilöiden hengen ja terveyden turvaamiseksi vakavissa onnettomuuksissa ja vastaavissa muissa erityistilanteissa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

25 §

(Kuten HE)

26 §

Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava *Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle* todetusta 24 §:ssä tarkoitetuista erityistilanteista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista muista seikoista, joilla voi olla merkittävää vaikutusta kuluttajien turvallisuuteen.

Kunnan valvontaviranomaisen ja aluehallintoviraston on pyydettyäessä toimitettava korvauksetta *Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle* tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevia muita tietoja tämän lain mukaisen valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten.

Valvontaviranomaisen on toimitettava 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* määräämällä tavalla.

(4 mom. kuten HE)

27—31 §

(Kuten HE)

32 §

Kunnan valvontaviranomaisen suoritteista perittävät maksut

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Valtio korvaa kunnille aiheutuneet kulut sellaisista *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* kuntien toimeenpantaviksi ohjaamista tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka laissa säädetään yksinomaan *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* tehtäviksi.

33 §

(Kuten HE)

6 luku

Hallinnolliset pakkokeinot

34 §

(Kuten HE)

35 §

Väliaikainen kieltö

(1 mom. kuten HE)

Aluehallintoviraston ja kunnan valvontaviranomaisen on saatettava asia *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* ratkaistavaksi heti, mutta kuitenkin viimeistään seitsemän päivän kuluttua väliaikaista kieltöä koskevan päätöksen tekemisestä. *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* on ensi tilassa ratkaistava kysymys 36 §:ssä tarkoitetun kiellon antamisesta sekä omalta osaltaan huolehdittava, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivytyksettä.

36 §

(Kuten HE)

37 §

Toiminnan keskeyttäminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Aluehallintoviraston ja kunnan valvontaviranomaisen on saatettava asia *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* ratkaistavaksi heti, mutta kuitenkin viimeistään seitsemän päivän kuluttua toiminnan keskeyttämisestä koskevan päätöksen tekemisestä. *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* on ensi tilassa ratkaistava asia sekä omalta osaltaan

taan huolehdittava, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivytyksettä.

38 §

Toimenpiteen teettäminen

(1 mom. kuten HE)

Aluehallintoviraston ja kunnan valvontaviranomaisen on saatettava asia *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* ratkaistavaksi heti, mutta kuitenkin viimeistään seitsemän päivän kuluttua toimenpiteen teettämisestä koskevan päätöksen tekemisestä. *Turvallisuus- ja kemikaaliviraston* on ensi tilassa ratkaistava asia sekä omalta osaltaan huolehdittava, että asiassa tarvittavat selvitykset tehdään viivytyksettä.

39 §

Maastaviennin kieltäminen

Jos kulutustavara tai kuluttajapalvelu on 10 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla terveydelle vaarallinen ja vaara on vakava, *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto* tai tulliviranomainen voi kieltää kulutustavaran tai kuluttajapalvelun yhteydessä käytetyn tavaran maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena, jos on ilmeistä, että kulutustavarasta tai muusta mainitussa momentissa tarkoitetusta tavarasta voi aiheutua välitöntä vaaraa terveydelle.

40 §

Hävittämismääräys

Jos 34—39 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä ei voida pitää riittävinä, *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto* tai tulliviranomainen taikka 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajan hallussa olevan tavaran ja 41 tai 42 §:n nojalla kuluttajan toiminnanharjoittajalle palauttaman tavaran hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi,

määrätä, miten tavaran suhteen muutoin on meneteltävä.

41 §

Kulutustavaraan liittyvän vahingonvaaran torjuminen

Kun *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto* tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen on 36 §:n nojalla määrännyt kulutustavaraa koskevan kiellon, se voi määrätä toiminnanharjoittajan ryhtymään toimenpiteisiin kuluttajan hallussa olevaan kulutustavaraan liittyvän vahingonvaaran torjumiseksi ja kuluttajan oikeudellisen aseman turvaamiseksi.

(2 mom. kuten HE)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi antaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen, vaikka 36 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei voida määrätä sen vuoksi, että kysymyksessä olevia kulutustavaroita ei ole enää toiminnanharjoittajan hallussa, jos määräyksen antamiseen on painavia syitä.

42 §

Kuluttajapalveluun liittyvän vahingonvaaran torjuminen

Kun *Turvallisuus- ja kemikaalivirasto* tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen on 36 §:n nojalla määrännyt kuluttajapalvelua koskevan kiellon, se voi määrätä toiminnanharjoittajan ryhtymään toimenpiteisiin kuluttajalle suoritettuun kuluttajapalveluun liittyvän vahingonvaaran torjumiseksi ja kuluttajan oikeudellisen aseman turvaamiseksi.

(2 mom. kuten HE)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tai 18 §:ssä tarkoitettu muu viranomainen voi antaa 1 momentissa tarkoitetun määräyksen, vaikka 36 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei voida määrätä sen vuoksi, että toiminnanharjoittaja ei enää suorita kysymyksessä olevia kuluttajapalveluita, jos määräyksen antamiseen on painavia syitä.

43 ja 44 §
(Kuten HE)

45 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

(1 mom. kuten HE)

Valvontaviranomainen voi asettaa 9 §:ssä tarkoitettujen tietojen antamisvelvollisuuden, 26 §:ssä tarkoitetun ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuden, 27 §:ssä tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden ja asiakirjojen esittämisvelvollisuuden sekä 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun määräyksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

(3 mom. kuten HE)

7 luku

Erinäiset säännökset

46—52 §
(Kuten HE)

8 luku

Neuvottelukunta

53 ja 54 §
(Kuten HE)

9 luku

Voimaantulo

55 §
(Kuten HE)

Helsingissä 4 päivänä helmikuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd

vpj. Mauri Salo /kesk

jäs. Hannu Hoskonen /kesk

Harri Jaskari /kok

Anne Kalmari /kesk

Matti Kangas /vas

Toimi Kankaanniemi /kd

Eero Lehti /kok

Päivi Lipponen /sd

Marjo Matikainen-Kallström /kok

Petteri Orpo /kok

Sirpa Paatero /sd

Oras Tynkkynen /vihr

Markku Uusipaavalniemi /ps

Ulla-Maj Wideroos /r

vjäs. Antti Vuolanne /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.